

Vấn đề đổi mới nội dung và hình thức hoạt động bảo tàng - qua mô hình hoạt động của Bảo tàng Tôn Đức Thắng

Ts. ĐẶNG VĂN BÀI

1- Ngày nay, người ta quan niệm, bảo tàng thông qua những hoạt động đa dạng, ngày càng thể hiện rõ vai trò của một thiết chế văn hoá đặc thù được xây dựng nhằm gắn kết quá khứ với hiện tại, đồng thời chuyển giao các giá trị văn hoá mà ông cha ta đã sáng tạo ra cho các thế hệ tương lai. Với quan niệm như trên, chức năng xã hội và đối tượng, phạm vi, phương hướng hoạt động của bảo tàng đã có nhiều đổi mới.

Thứ nhất, nội dung và phương thức hoạt động của bảo tàng luôn được bổ sung, đổi mới, để bảo tàng thực sự trở thành một thiết chế văn hoá với các chức năng: Nghiên cứu khoa học; giáo dục khoa học; tư liệu hoá di sản văn hoá; trung tâm thông tin có khả năng cung cấp nguồn sử liệu có tính nguyên gốc; đồng thời là một trung tâm cung cấp các loại dịch vụ văn hoá, đặc biệt là hình thức nghỉ ngơi, giải trí tích cực. Vì vậy, ngoài ý nghĩa là một thiết chế văn hóa theo quan niệm truyền thống, bảo tàng cần được nhìn nhận là một sản phẩm du lịch - văn hóa, loại hàng hóa văn hóa đặc biệt, hàm chứa các giá trị văn hóa tiêu biểu cộng với các loại hình dịch vụ phù hợp, có sức hấp dẫn đối với du

khách trong nước và quốc tế.

Thứ hai, từ chỗ xác định hoạt động của các bảo tàng chỉ đơn thuần dựa vào hiện vật gốc và nhận thức chủ quan của những người làm bảo tàng về nội dung cần trưng bày, ngày nay, "điểm tựa" ấy đã được bổ sung/nhấn mạnh nhiều hơn tới đối tượng công chúng và các nhu cầu thiết yếu của họ khi tới thăm bảo tàng. Điều đó có nghĩa là, hoạt động của bảo tàng sẽ không chỉ xuất phát từ hiện vật gốc, mà còn cần xuất phát/nắm vững toàn bộ nhu cầu của các loại công chúng trong xã hội để tìm ra phương thức đáp ứng tốt nhất, hiệu quả nhất. Theo đó, một mặt bảo tàng phải tập trung mọi nỗ lực nhằm xác định rõ và tư liệu hoá các giá trị văn hoá phi vật thể kết tinh trong các bộ sưu tập, đồng thời nghiên cứu làm rõ những nhu cầu cụ thể của công chúng để kịp thời đáp ứng; mặt khác, trong hoạt động của mình, bảo tàng luôn cần chủ động và tạo điều kiện/bối cảnh tốt nhất cho việc đối thoại hai chiều giữa bảo tàng và công chúng... Chính vì thế, có thể nói gọn lại, theo quan điểm đổi mới, thì đối tượng hoạt động của bảo tàng chính là hiện vật và khách tham quan.

Thứ ba, loại hình bảo tàng và các chủ đề trưng bày của bảo tàng ngày càng đa dạng, bởi vì, tính đa dạng là bản chất của văn hoá, mà di sản văn hoá - đối tượng trưng bày của bảo tàng, chính là một biểu hiện sinh động/tấm gương phản chiếu sự đa dạng của văn hoá. Chính vì vậy, ngày nay, ngoài các bảo tàng thuộc các loại hình truyền thống, quen được gọi là bảo tàng lịch sử tự nhiên và bảo tàng lịch sử xã hội, nghệ thuật, lưu niệm danh nhân.v.v., người ta còn thiết lập các bảo tàng sinh thái, bảo tàng tại các địa điểm khảo cổ học ngoài trời hoặc di tích, " bảo tàng sống" tại những làng quê có các di sản văn hoá tiêu biểu, bảo tàng gia đình, nhất là các bảo tàng chuyên ngành, chuyên đề hẹp. Theo đó, ngôi nhà lưu niệm Chủ tịch Tôn Đức Thắng tại Cù lao Hổ, xã Mỹ Hòa Hưng, thành phố Long Xuyên, tỉnh An Giang cùng với cảnh quan sinh thái - nhân văn của cộng đồng có đầy đủ điều kiện để cấu thành một bảo tàng sinh thái gắn với cộng đồng cư dân địa phương. Đây cũng là mô hình " bảo tàng hóa di sản văn hóa" gắn với di tích lưu niệm về Chủ tịch Tôn Đức Thắng tại quê hương. Trong bối cảnh ấy, vấn đề không ngừng đổi mới nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của Bảo tàng Tôn Đức Thắng càng trở nên cấp thiết.

Thứ tư, xu hướng đổi mới nội dung và hình thức hoạt động bảo tàng là cần gắn hoạt động bảo tàng với nhịp sống sôi động của xã hội, đề cập và tham gia giải quyết những vấn đề mà đời sống đang đặt ra/quan tâm; bảo tàng phải "ở trong lòng" công chúng, thật sự gần gũi với mọi đối tượng khách tham quan. Về phương diện này, có thể lấy ví dụ từ việc Bảo tàng Chứng tích chiến tranh (ở thành phố Hồ Chí Minh) đã tổ chức trưng bày về chứng tích và hậu quả của chất độc da cam do Mỹ rải xuống miền Nam trước đây, đồng thời tạo cơ hội cho nhiều nạn nhân của chất độc da cam tham gia vào các hoạt động của Bảo tàng, qua đó, thiết thực ủng hộ cuộc đấu tranh của những nạn nhân chất độc da cam đòi Chính phủ Mỹ phải có trách nhiệm bồi thường, trực tiếp giúp đỡ các nạn nhân khắc phục hậu quả nặng nề của chiến tranh. Cũng có thể lấy ví dụ từ việc Bảo tàng Phụ nữ Việt Nam kịp thời tổ chức trưng bày chuyên đề "Gánh hàng rong" (cuối năm 2008) như là một sự chia sẻ với

thành phố Hà Nội và với chính những người bán hàng rong trong quá trình thực hiện quyết định của Uỷ ban nhân dân thành phố Hà Nội về quản lý hoạt động bán hàng rong trên địa bàn Thành phố... Theo chúng tôi, Bảo tàng Tôn Đức Thắng có thể coi đây là một vài gợi ý cho việc tổ chức các hoạt động phù hợp, để Bảo tàng ngày càng gần gũi, gắn bó hơn với thực tiễn đời sống.

2- Để có cơ sở trao đổi, xác định định hướng đổi mới các hoạt động của Bảo tàng Tôn Đức Thắng, chúng ta cần nhìn nhận lại vị thế và thực trạng tổ chức, hoạt động của Bảo tàng trong thời gian gần đây.

2.1- Trong hệ thống các bảo tàng Việt Nam, Bảo tàng Tôn Đức Thắng là một bảo tàng có vị thế hết sức đặc biệt:

- Đây là một trong hai bảo tàng lưu niệm danh nhân, theo đầy đủ ý nghĩa của khái niệm này, hiện có ở nước ta (Bảo tàng Hồ Chí Minh và Bảo tàng Tôn Đức Thắng). Vì thế, không chỉ là sự bổ sung làm phong phú thêm về mặt loài hình, mà thực tiễn hoạt động cùng những vấn đề chuyên môn xuất hiện từ Bảo tàng còn là sự bổ sung, làm phong phú thêm lý luận và thực tiễn hoạt động của hệ thống bảo tàng ở nước ta.

- Là một trong những bảo tàng ở thành phố Hồ Chí Minh, một đô thị lớn, một trung tâm chính trị - kinh tế - văn hóa của đất nước ở khu vực phía Nam, Bảo tàng Tôn Đức Thắng có điều kiện và trách nhiệm phấn đấu để trở thành một trung tâm văn hóa - du lịch, tích cực đóng góp vào sự phát triển kinh tế - xã hội của Thành phố.

- Sinh thời, Chủ tịch Tôn Đức Thắng là nhà cách mạng lão thành, một tấm gương mẫu mực về đạo đức, lối sống... Trưng bày về cuộc đời và sự nghiệp của Chủ tịch Tôn Đức Thắng không chỉ là sự ghi nhận, biểu dương những cống hiến của Bác và bày tỏ lòng biết ơn của chúng ta với Bác, mà còn tạo ra một thiết chế văn hóa có ý nghĩa đặc biệt đối với công tác giáo dục truyền thống. Vì thế, đẩy mạnh các hoạt động của Bảo tàng chính là sự hưởng ứng tích cực của chúng ta đối với phong trào học tập tấm gương đạo đức của Bác Hồ, Bác Tôn.

2.2- Những năm qua, thực trạng tổ chức và hoạt động của Bảo tàng Tôn Đức Thắng đã và đang đặt ra một số vấn đề cần quan tâm:

- Trước hết, cần khẳng định rằng, trong thời gian qua, Bảo tàng Tôn Đức Thắng là một trong những bảo tàng có nhiều sáng tạo, năng động trong việc tổ chức các hoạt động. Mặc dù cơ sở vật chất của Bảo tàng còn hạn chế (diện tích hẹp, không gian trưng bày chưa thật phù hợp với yêu cầu bảo tàng, hiện vật, tài liệu trưng bày còn ít,...), nhưng đội ngũ cán bộ quản lý và chuyên môn của Bảo tàng đã luôn suy nghĩ tìm tòi và mạnh dạn tiến hành đổi mới, nâng cấp trưng bày của Bảo tàng, từ từng vấn đề riêng lẻ, chuyên biệt, đến tổng thể nội dung trưng bày. Nhờ đó, trưng bày của Bảo tàng ngày càng hấp dẫn hơn, hiệu quả giáo dục ngày càng được tăng cường hơn. Bảo tàng cũng đặc biệt chú trọng công tác sưu tầm bổ sung tài liệu hiện vật từ nhiều nguồn khác nhau (gia đình Bác Tôn, các địa phương trên toàn quốc, các bảo tàng quốc gia và các bảo tàng tỉnh, thành phố có hiện vật về Bác Tôn...) tăng cường cho kho cơ sở và phục vụ việc chỉnh lý, nâng cấp trưng bày của Bảo tàng.

- Tuy nhiên, thực tế cũng cho thấy, Bảo tàng đã và đang còn nhiều khó khăn, hạn chế cần sớm được khắc phục:

+ Khuôn viên và diện tích trưng bày của Bảo tàng còn chật hẹp.

+ Cơ sở vật chất, kỹ thuật của bảo tàng còn thiếu thốn, lạc hậu.

+ Trưng bày của Bảo tàng là sản phẩm của nhiều lần chỉnh lý, còn thiếu tính chính thể thống nhất và chưa thực sự hấp dẫn du khách.

+ Sự gắn kết giữa Bảo tàng với các hoạt động du lịch chưa thường xuyên và hiệu quả, do đó, Bảo tàng chưa trở thành một sản phẩm du lịch - văn hóa có chất lượng và có thể "bán" được cho nhiều đối tượng khác nhau.

3- Từ những trình bày trên đây, để đổi mới nhằm không ngừng nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của Bảo tàng Tôn Đức Thắng, chúng ta cần tập trung nghiên cứu xác định định hướng, giải pháp và tổ chức giải quyết đồng bộ các nhiệm vụ liên quan đến các lĩnh vực tổ chức và hoạt động của Bảo tàng. Ở đây, chúng tôi chỉ dừng lại ở việc để xuất một số nhiệm vụ trọng tâm mà Bảo tàng Tôn Đức Thắng cần ưu tiên giải quyết, cũng có thể coi đó là những gợi ý cho các bảo tàng khác trong việc định hướng phát triển các hoạt động của mình, cụ thể như sau:

Đặng Văn Bài: Vấn đề đổi mới nội dung và hình thức...

3.1- Cần có nhận thức đúng đắn và lộ trình cụ thể để đưa Bảo tàng Tôn Đức Thắng thực sự trở thành một sản phẩm du lịch - văn hóa.

Lâu nay, ứng xử của những người "làm" bảo tàng và du lịch với bảo tàng phần nhiều là những ứng xử độc lập, thiếu sự gắn kết: những người "làm" bảo tàng lo tổ chức các hoạt động nghiệp vụ bảo tàng (nghiên cứu, sưu tầm, kiểm kê, bảo quản, trưng bày và mở cửa phục vụ "phi lợi nhuận" đổi với các đối tượng công chúng; những người "làm" du lịch mặc nhiên tổ chức khai thác bảo tàng như là một sản phẩm du lịch sẵn có nhằm đáp ứng/thỏa mãn nhu cầu của du khách, qua đó thu lại lợi ích kinh tế. Vì thế, trên thực tế, đã tồn tại khá dài tình trạng đáng quan ngại là:

- Những người "làm" bảo tàng quản lý một thiết chế văn hóa đặc thù - nguồn tài nguyên du lịch lớn, nhưng không biết sáng tạo/tổ chức các dịch vụ; không có khả năng đầu tư hạ tầng cơ sở kỹ thuật du lịch; không có kỹ năng hướng dẫn du lịch; không biết sáng tạo ra các loại mặt hàng lưu niệm thích hợp phục vụ du khách; khả năng ngoại ngữ kém...

- Nhiều người "làm" du lịch có ngoại ngữ thông thạo nhưng hiểu biết không sâu các vấn đề lịch sử - văn hóa, nhất là những lĩnh vực chuyên môn hẹp, thuộc nội dung trưng bày của từng bảo tàng; không phối hợp với những người "làm" bảo tàng để nghiên cứu thiết lập những tour, tuyến du lịch có sức hấp dẫn, phù hợp với nhiều loại đối tượng du khách...

- Với Bảo tàng Tôn Đức Thắng, thì dù là một bảo tàng có nhiều tiềm năng du lịch như trình bày ở trên, nhưng thực tế lại chưa thu hút được đông đảo du khách...

Những vấn đề liên quan đến việc phối hợp hoạt động giữa bảo tàng và du lịch từng là vấn đề gây nhiều thắc mắc, bàn cãi, thậm chí là hiểu lầm nhau. Gần đây, cùng với việc sáp nhập các cơ quan Văn hóa, Du lịch (và Thể thao nữa), những mắc mớ về mặt tổ chức đã không còn được đặt ra nữa, mà vấn đề cần quan tâm lúc này là sự gắn kết các hoạt động văn hóa với hoạt động du lịch, nhằm đưa các bảo tàng thực sự trở thành các sản phẩm du lịch - văn hóa.

Có thể còn phải thảo luận nhiều để đi đến thống nhất nhận thức về vấn đề sản phẩm du lịch - văn hóa. Tuy nhiên, theo chúng tôi, một

bảo tàng được coi là một sản phẩm văn hóa - du lịch thực thụ khi ở đó hội tụ đầy đủ hai yếu tố cơ bản sau đây:

- Là bảo tàng đã hoàn thiện việc trưng bày và tổ chức đồng bộ, hiệu quả các hoạt động chuyên môn có liên quan: Có trưng bày hoàn chỉnh, hiện đại, thường xuyên được đổi mới; xác định đúng đắn đối tượng hoạt động của bảo tàng là hiện vật bảo tàng và khách tham quan; tổ chức được nhiều kênh thông tin quảng bá về chương trình, nội dung hoạt động của bảo tàng; có đội ngũ thuyết minh viên giỏi chuyên môn, thông thạo ngoại ngữ, đủ khả năng chuyển tải thông điệp văn hóa từ các chủ đề trưng bày của bảo tàng cho các đối tượng khách...

- Là nơi có các dịch vụ du lịch hoàn hảo, thỏa mãn các nhu cầu vốn rất đa dạng của các đối tượng du khách (ăn nghỉ, nghiên cứu/khám phá, vui chơi giải trí, mua sắm đồ lưu niệm...).

Theo đó, các đối tượng khách khi đến với bảo tàng sẽ được thỏa mãn nhu cầu tham quan, vui chơi, giải trí, đồng thời còn được đáp ứng nhiều nhất, tốt nhất các nhu cầu thiết yếu và chính đáng khác. Tuy nhiên, không chỉ riêng Bảo tàng Tôn Đức Thắng và các bảo tàng ở Thành phố Hồ Chí Minh, mà rất nhiều bảo tàng ở Việt Nam còn chưa quan tâm hoặc chưa được các cơ quan có thẩm quyền cho phép tổ chức các loại hình dịch vụ này. Vì thế, các bảo tàng hầu như thiếu vắng các dịch vụ ăn nhanh, cafe - giải khát, các quầy hàng lưu niệm... Việc sử dụng hội trường, sân vườn của bảo tàng để tổ chức các dịch vụ hội nghị, hội thảo, lễ cưới... gặp rất nhiều khó khăn. Hệ quả là, trong khi trưng bày của bảo tàng chưa thực sự đổi mới, hấp dẫn, thì việc thiếu vắng các dịch vụ này càng khiến bảo tàng giảm thiểu khả năng thu hút công chúng và giữ chân công chúng lưu lại bảo tàng lâu hơn, vì hầu như không một khách tham quan nào sau khi đã phải ra khỏi bảo tàng để giải quyết các nhu cầu thiết yếu của mình (giải khát - thư giãn, ăn nhanh...) có thể quay lại để tiếp tục tham quan bảo tàng. Từ thực trạng ấy, theo chúng tôi, đã đến lúc chúng ta cần vượt qua nhận thức giản đơn, rằng " bảo tàng là ngôi đền thiêng", không được phép "đưa" vào đây các dịch vụ phục vụ đời sống thường nhật, làm giảm đi tính thiêng của bảo tàng. Mở đầu bài viết này, chúng tôi đã đã đề cập, rằng, đã từ lâu, chức năng của các bảo tàng trên thế giới

và ngay trong khu vực đã được bổ sung, điều chỉnh. Theo đó, bảo tàng có các chức năng chính là: Nghiên cứu khoa học; giáo dục khoa học; tư liệu hóa di sản văn hóa; trung tâm thông tin có khả năng cung cấp nguồn sử liệu có tính nguyên gốc; đồng thời là một trung tâm cung cấp các loại dịch vụ văn hóa, đặc biệt là hình thức nghỉ ngơi, giải trí tích cực. Do vậy, không phải là việc không nên/không được tổ chức các dịch vụ nêu trên, mà vấn đề đặt ra lúc này là cần tổ chức tốt nhất các dịch vụ phù hợp với chức năng, nhiệm vụ và tính chất của bảo tàng để đáp ứng nhu cầu của công chúng, thu hút công chúng và giữ chân công chúng ở bảo tàng. Dĩ nhiên, các dịch vụ này cần được tổ chức nghiêm túc, phù hợp với môi trường và không gian bảo tàng, thậm chí có thể khai thác giá trị của bảo tàng để tăng cường khả năng hấp dẫn của các dịch vụ.

Chỉ khi nào cả hai yếu tố trên hiện diện đầy đủ, kết hợp hoàn hảo tại một bảo tàng, thì các đối tượng du khách đến với bảo tàng mới được đáp ứng nhiều nhất các nhu cầu vật chất và tinh thần, qua đó mới có được những trải nghiệm đầy đủ, sâu sắc và hữu ích, đồng thời có được cảm giác thoái mái, thích thú nhất. Và khi ấy, ít nhất là như vậy, thì bảo tàng mới trở thành một sản phẩm du lịch - văn hóa đích thực.

Có lẽ, đây cũng chính là một vấn đề mà các bảo tàng Việt Nam, trong đó có Bảo tàng Tôn Đức Thắng, cần đặc biệt quan tâm trong khi xác định phương hướng, nhiệm vụ và giải pháp hoạt động của mình trong những năm tới.

3.2- Liên quan tới vấn đề trên và căn cứ vào thực trạng của Bảo tàng, trước mắt Bảo tàng cần tập trung đầu tư cho một số hoạt động sau: chính lý, nâng cấp trưng bày để phục vụ công chúng (trưng bày hiện nay đã xuống cấp nhiều); tiến hành xác minh tính chân xác của các tài liệu, hiện vật hiện có trong Bảo tàng và các địa điểm lịch sử gắn với cuộc đời hoạt động cách mạng của Bác Tôn, đồng thời tiếp tục đẩy mạnh công tác sưu tầm bổ sung hiện vật về Chủ tịch Tôn Đức Thắng, nhất là các hiện vật ở nước ngoài (vì hiện nay, Bảo tàng có rất ít hiện vật để trưng bày). Đặc biệt, Bảo tàng cần kịp thời tổ chức nghiên cứu xây dựng phương án và kế hoạch để trình các cấp có thẩm quyền phê duyệt và tạo điều kiện triển khai việc mở rộng

Bảo tàng sang khu vực Liên hiệp Xí nghiệp Ba Son (sau khi Liên hiệp Xí nghiệp Ba Son chuyển đến địa điểm mới), để làm bảo tàng và di tích lưu niệm về Chủ tịch Tôn Đức Thắng. Mô hình này cho phép chúng ta đồng thời đạt được hai mục tiêu: 1) Bảo vệ di tích gắn với một giai đoạn lịch sử trong cuộc đời hoạt động cách mạng của Chủ tịch Tôn Đức Thắng; 2) Bảo vệ được dấu tích của Xưởng Ba Son xưa - một thành tố của cảng Sài Gòn trước đây, với tư cách đó là một di sản kiến trúc đô thị của thành phố Hồ Chí Minh hiện nay.

3.3- Khi đã xác định đối tượng hoạt động của bảo tàng là hiện vật bảo tàng và khách tham quan, thì cũng cần đồng thời xác định đối tượng tham quan mục tiêu (khách hàng ưu tiên) của mỗi bảo tàng. Đối với Bảo tàng Tôn Đức Thắng, theo chúng tôi, đối tượng tham quan mà Bảo tàng cần hướng tới, thu hút chính là tuổi trẻ nói chung, trọng tâm là tuổi trẻ các trường dạy/học nghề, trường đào tạo công nhân kỹ thuật, lực lượng công nhân trẻ tại các nhà máy, xí nghiệp, các khu công nghiệp trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh và cả nước. Bởi vì, cuộc đời và sự nghiệp của Bác Tôn - đối tượng trưng bày của Bảo tàng, chính là tấm gương, là mối quan tâm của đối tượng công chúng nói trên và, trách nhiệm nặng nề nhưng hết sức vinh quang của Bảo tàng là, bằng hoạt động của mình, đóng góp tích cực nhất, hiệu quả nhất đối với công tác giáo dục, bồi dưỡng tư tưởng, đạo đức, lối sống cho các đối tượng đó.

Để tăng cường hiệu quả giáo dục và tính hấp dẫn cho các đối tượng khách tham quan, tại Bảo tàng và các di tích lưu niệm Chủ tịch Tôn Đức Thắng rất cần tạo lập một không gian tưởng niệm (không gian thiêng) và tổ chức các nghi thức tưởng niệm phù hợp - như đền tưởng

niệm Bác Tôn tại Cù lao Ông Hổ (Mỹ Hòa Hưng) và không gian tưởng niệm hiện có trong Bảo tàng Tôn Đức Thắng. Đặc biệt, trong quá trình chuẩn bị khoa học, thiết kế kiến trúc và mỹ thuật cho Bảo tàng Lịch sử quốc gia, không gian tưởng niệm cũng được đặt ra với tư cách là một bộ phận cấu thành quan trọng của Bảo tàng. Đây cũng là sự tiếp nối truyền thống văn hóa tốt đẹp và đạo lý "uống nước nhớ nguồn" của dân tộc Việt Nam.

3.4- Cùng với các hoạt động tại chỗ, Bảo tàng cần phấn đấu để trở thành hạt nhân kết nối hoạt động với các di tích về Bác Tôn, đặc biệt là các di tích sau: 1) Khu lưu niệm thời niên thiếu của Chủ tịch Tôn Đức Thắng (tại Cù lao Ông Hổ, xã Mỹ Hòa Hưng, Thành phố Long Xuyên, tỉnh An Giang); 2) Phân xưởng cơ khí thuộc Xí nghiệp Liên hợp Ba Son (tại đường Tôn Đức Thắng, phường Bến Nghé, quận I, TP. Hồ Chí Minh) - khi học tại Trường cơ khí Á Châu (nay là Trường Cao đẳng kỹ thuật Cao Thắng), Bác Tôn có thời gian đã thực tập và hoạt động cách mạng tại đây; 3) Khu di tích đình Bình Đông, quận 8, TP. Hồ Chí Minh) - địa điểm hội họp, tập luyện võ thuật của tổ chức Hội Việt Nam cách mạng Thanh niên ở Sài Gòn trước đây, mà Bác Tôn là một trong những người sáng lập; chính Bác là người tìm ra và lựa chọn địa điểm này. Việc gắn kết hoạt động của Bảo tàng với hoạt động của các di tích nói trên cần được đặt trong chương trình xây dựng một Hành trình du lịch lịch sử - văn hóa, nhằm khai thác và phát huy giá trị nhiều mặt của Bảo tàng và các di tích về Bác Tôn phục vụ công tác giáo dục truyền thống, phát triển du lịch./.

D.V.B

ĐẶNG VĂN BÀI: RENOVATION OF MUSEUM CONTENTS AND ACTIVITIES THROUGH EXAMPLE OF TÔN ĐỨC THẮNG MUSEUM

From the point of view that museum's social function, objects, scope and activities have changed a lot, and based on example of recent activities from Tôn Đức Thắng museum, the author proposes some directions and solutions to renovate contents and activities of Tôn Đức Thắng museum in particular, and in Vietnam's museums in general in order to make museums completed cultural-tourist products, which are closely attached to social life.